

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 24. април 2015. године

Предмет бр. 244/09

Д. Ш.

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 24. априла 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 13. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.

2. Дана 23. децембра 2009. и 29. септембра 2010. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Није добијен никакав одговор.
3. Дана 29. марта 2012. године, Комисија је проследила предмет Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета. Дана 4. маја 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
4. Дана 23. августа 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
5. Дана 7. септембра 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку о прихватљивости СПГС-у и затражила је УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
6. Дана 26. јуна 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са копијама истражних списа. УНМИК је задржао своје право да у каснијој фази достави додатне примедбе.
7. Дана 18. новембра 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 20. новембра 2014., УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

8. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова убрзо након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
9. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998– јун 1999) и 2. том (14. јун–31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

10. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
11. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
12. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве систематских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
13. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра 2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

14. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
15. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
16. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
17. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из

2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

18. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
19. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и убиство г. С. Ш.

20. Жалилац је син г. С.Ш.
21. Жалилац наводи да су припадници ОВК 27. јуна 1999. године малтретирани и отели г. С. Ш. из насеља Сунчани брег у Приштини и од тада г. С. Ш. више није виђен жив. Посмртни остаци г. С. Ш. предати су његовој породици 18. августа 2003. године.
22. Име г. С. Ш. се налази на листи несталих особа, коју је МКЦК проследио УНМИК-у, 10. септембра 2001. године. Поред тога, његово име се налази у базама података које је саставио УНМИК-ов КНЛСМ³. У релевантним пољима ставке која се односи на г. С. Ш, у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁴, стоји следеће: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 30. маја 2003. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.

С. Истрага

Достављање релевантних списа

23. У овом предмету, Комисија је од УНМИК-а примила електронске копије истражних

³ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 16. априла 2015. године.

⁴ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 16 априла 2015).

докумената који су се претходно налазили код ЈИРЗ-а полиције УНМИК-а и КНЛСМ-а. Када је Комисији доставио спис, 26. јуна 2014. године, СПГС је обавестио Комисију да можда постоји још информација у вези са овим предметом, које се не налазе у достављеним документима. Међутим, 18. новембра 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису прибављена додатна релевантна документа.

24. Што се тиче објављивања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања, уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

Истрага у погледу локације г. С. Ш.

25. Овај део списка садржи недатиран образац за идентификацију жртве у вези са г. С. Ш, на енглеском језику; образац садржи унакрсну референцу на ЈНЛ-ов предмет бр. 1999-000175. Поред тога што су у њему забележени лични подаци и анте-мортем опис г. С. Ш, у њему се такође налазе и име и пуни подаци за контакт његове сестре, гђе Д. В, у ужој Србији, и његове супруге, гђе М. Ш, на Косову. У пољу „Разлози због којих се претпоставља да је дато лице жртва несреће“ наводи се: „Киднапован је 26. јуна 1999. године, из стана [г. Д. Г.] у Сунчаном брегу. У време киднаповања, г. С. Ш. је био у стану са комшијом Албанцем [Р. Р.]. Албанац који се затекао у стану рекао је породици [г. С. Ш.] да су дошла четворица Албанца (од којих су двојица имала пиштоље) и затражила кључеве аутомобила. Такође су их тукли и малтретирали и натерали да напусте стан“.
26. Спис такође садржи неколико ЈНЛ-ових Извештаја о наставку случаја у погледу предмета г. С. Ш, припојених предмету бр. 1999-000175. Извештаји садрже 15 ставки са датумима у периоду од 22. јануара 2000. године до 27. децембра 2001. године, у којима је евидентирано када је предметни спис отворен и када су анте-мортем подаци, напомене и додатне информације у погледу истраге у вези са г. С. Ш. унети у базу података.
27. Наредни документ у спису је меморандум УНМИК-овог ЈНЛ-а упућен регионалним командантима полиције, ЦЈКИ-ју, граничној полицији и КФОР-у, датиран на 23. фебруар 2000. године. Он садржи захтев да дотичне службе провере своје записе и изворе у покушају да прикупе додатне информације о нестанку г. С. Ш, спроведу прелиминарне истражне радње, према потреби, и поднесу извештаје ЈНЛ-у. Спис садржи негативне одговоре на овај захтев које су доставиле Регионалне истражне јединице (РИЈ) из Приштине, Призрена, Пећи и Гњилана, 28. фебруара, 29. фебруара односно 18. марта и 22. маја 2000. године, према редоследу навођења.
28. Наредни документ у спису је непотпуни документ на српском језику под називом „Косовска база података, досије са информацијама о несталим лицима на Косову“,

датиран на 14. фебруар 2000. године, са бројем предмета 1999-000175 написаним при врху документа. У овом документу се супруга г. С. Ш. наводи као лице које је пријавило случај. Наводи се и да су 27. јуна 1999. године г. С. Ш. киднаповали „маскирани терористи припадници ОВК из стана пријатеља [Д. Г.] у насељу Сунчани брег у Приштини...“ Документ садржи име и адресу сведока Р. Р. (видети § 25 изнад) који је био присутан у време отмице. У документу се додаје да је он одбио да пријави инцидент КФОР-у заједно са супругом жртве, јер се плашио.

29. Наредни документ у спису је недатиран Извештај о несталом лицу, састављен на једној страни, који садржи име и физички опис г. С. Ш, као и име, адресу и број телефона његове супруге, гђе М. Ш.
30. У спису постоји неколико докумената са заглављем Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (МКТЈ), укључујући документ под називом „Пост-мортем преглед по скраћеном поступку“, датиран на 3. август 2000, и још један под називом „Прелиминарни образац за идентификацију“, датиран на 14. август 2000. године. Оба документа се односе на ексхумацију комплетних посмртних остатака мушкарца на „гробљу у Недаковцу“, 3. августа 2000. године, коју је обавио енглески форензички волонтерски тим. На основу Пост-мортем прегледа по скраћеном поступку, посмртни остаци су пронађени са „конопцем преко одеће који је ишао око груди“. Такође су извађени меци из лобање и масе преосталог меког ткива. Утврђено је да су узрок смрти „вишеструке повреде нанете ватреним оружјем (два пуцња у главу и два пуцња у груди)“; време смрти није утврђено.
31. Спис такође садржи више докумената у вези са горенаведеним Пост-мортем прегледом по кратком поступку, са датумима од 1. септембра 2000. до 20. септембра 2000. године, укључујући и смртовницу за посмртне остатке г С. Ш, које је тек требало идентификовати, низ фотографија ствари које су се налазиле код пронађеног тела и зубни статус.
32. У спису се налази документ под називом „Насловни лист досијеа идентификованог лица“, датиран на 19. октобар 2002. године, са референцом на ЈНЛ-ов предмет бр. 1999-000175, у коме је наведена идентификација у предмету г. С. Ш. У документу су поновљене информације о проналаску и идентификацији тела. Документ садржи имена и податке за контакт супруге и сестре жртве.
33. Спис садржи МКНЛ-ов Извештај о анализи ДНК, датиран на 26. мај 2003. године, којим се потврђује ДНК идентификација посмртних остатака г. С. Ш. Спис даље садржи копије смртовнице и Потврде о идентификацији које је КНЛСМ издао јуна 2003. године. Из обрасца о предаји се види да је посмртне остатке г. С. Ш. примио г. М. Ш, члан породице г. С: Ш, 18. јула 2003. године.

Истрага у вези са починиоцем/починиоцима

34. Овај део списка садржи извод из базе података, састављен на две стране, датиран на 28. март 2000. године са датумом уноса 16. новембра 1999. године, у којем се наводи име

г. С. Ш. као и детаљи његовог киднаповања како је описано изнад у тексту. У њему се додаје да „када се [г. Д. Г.] вратио у свој стан, [г. С. Ш.] и [г. Р. Р.] нису били присутни“. Поред тога, забележени су детаљи које је навела сестра жртве, гђа Б. П, која је пријавила да је „примила телефонски позив од непознате жене која је рекла да је њен брат [г. С. Ш.] био у затвору у месту ЗЛАТАРЕ. Она је такође чула да је њен брат у затвору у Ђаковици јер су га припадници ОВК прогласили кривим за нешто, те је морао да одслужи једну годину казне у затвору“. Документ садржи податке за контакт гђе Б. П.

35. Наредни документ у спису је недатиран извештај под називом „Нестала лица у евиденцији Центра за мир и толеранцију [ЦМТ], који садржи детаље који су слични горе описаним. Телефонски број за контакт његове сестре, гђе Б. П, поново се наводи у документу.
36. Наредни документ у спису је меморандум који је ЦЈКИ упутио ЈНЛ-у, датиран на 9. јул 2000. године. Меморандум је одговор на горенаведени захтев ЈНЛ-а (видети § 27 изнад) у којем се наводи: „Контактиран је [Б. Д.] у ЦЈКИ-ју, који је изјавио да се [г. С. Ш.] налази у њиховој бази података, али уколико не постоје конкретни докази треће стране који нису гласине, они не спроводе истрагу. Стога према овом спису није вођена истрага. [Б. Д.] је прочитао спис и сложио се да ће они да контактирају [гђу Б. П, сведока који се наводи изнад у § 34]. У међувремену су у ЦЈКИ-ју позвали број телефона наведен као податак за контакт [гђе Б. П.]. Нажалост, [гђа Б. П.] је већ напустила подручје Приштине и претпоставља се да се преселила у Србију. У светлу горепомнутих информација неће бити предузета ниједна даља радња осим ако се не сазнају додатне информације“.
37. Наредни документ у спису је меморандум који је ЈНЛ упутио ЦЈКИ-ју, датиран на 13. новембар 2000. године, припојен спису бр. 1999-000175, у којем се ЦЈКИ-ју достављају додатне информације по питању нестанка г. С. Ш. Овај меморандум се завршава на следећи начин: „Били бисмо захвални да обавестите [ЈНЛ] у случају да се појаве било који истражни трагови. [ЈНЛ] ће прикупити анте-мортем податке“. Овај меморандум је праћен документом који садржи име и детаље за контакт гђе Б. П. (сестре г. С. Ш), кратак опис отмице, укључујући име Р. Р, као и име и детаље за контакт још једног комшије, Р. Б, који „наводно зна где се налази“ г. С. Ш. У њему се такође наводи да су чланови породице сведока Р. Р. (видети §§ 25, 28 и 34 изнад) „окореле присталице ОВК“.
38. У одговору на овај захтев, у меморандуму датираном на 25. јануар 2001. године, ЦЈКИ је обавестио ЈНЛ да су „поново разговарали са очевицом Р. Р. који није могао да пружи било какве информације за идентификацију осумњичених“. У меморандуму се наводи да су такође ступили у контакт са сведоком Р. Б, али је он навео да не зна где се налази г. С. Ш. ни да ли је жив. Спис не садржи никакве писане изјаве лица Р. Р. или Р. Б.
39. На основу истог меморандума, ЦЈКИ је такође покушао да пронађе гђу Б. П, али је она продала свој стан и напустила Косово, од када јој се губи траг. У документу се наводи: „Међународни комитет Црвеног крста је открио да поседује спис о овом инциденту... и

да су постојали тајни затвори које су формирали припадници ОВК, при чему се као један од затвора помиње Златаре. У једном тренутку су контактирани сродници [г. С. Ш.] како би прегледали одећу и личне ствари пронађене у једном од наводних затвора, али они нису могли да идентификују ниједан предмет [г. С. Ш.]. Према сазнању Црвеног крста ти затвори више не постоје“. На крају меморандума истражитељ ЦЈКИ-ја је написао: „У светлу ових фактора, ова јединица је окончала истрагу“.

40. Спис такође садржи ЈИРЗ-ов Извештај о случају припојен предмету бр. 2000-00101, који је сачињен из ЈИРЗ-ове базе података 23. октобра 2007. године; у њему се налази унакрсна референца на МКЦК-ов предмет бр. БЛГ-800659. У извештају се понављају претходно описани истражни напори (видети § 38 изнад). Осим тога у њему се наводи да је „истражитељ покушао да пронађе сестру [г. С. Ш.], али безуспешно. Сестра је продала стан једној жени и она мисли да је [гђа Б. П.] напустила Косово. Нема више сродника [г. С. Ш.] који живе на Косову. Случај је затворен 5. августа 2002. године“. У последњем делу документа наводи се: „Предметни спис затворен, јер у истрагама није идентификован ниједан од осумњичених, ако се сазнају било какве нове информације спис ће бити поново отворен. Предмет је добио статус убиства по основу информација добијених од Координационог центра СЦГ, августа 2004. године“.
41. Последњи документ у спису је ЈИРЗ-ов Извештај о анализи случаја, такође датиран на 23. октобар 2007. године, у којем се дословце понављају информације о случају наведене у горњем ЈИРЗ-овом Извештају о случају. У одељку под насловом „Кратак опис доказа“ у пољу стоји „Недостаје спис“. Истражитељ је препоручио да предмет остане затворен услед недостатка доказа и информација и недостајућег списка.

III. ЖАЛБА

42. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и убиство г. С. Ш. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

IV. ПРАВО

- A.** Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

43. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
44. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна

није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међународне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

45. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
46. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
47. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 45). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.

48. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су проишле из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009. године, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001. године, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

49. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права која се односи на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и убиством г. С. Ш.

50. У својим примедбама, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу отмице и убиства г. С. Ш. у складу с општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 10 изнад) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 *о овлашћењима Привремене управе на Косову* и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 *о закону применљивом на Косову* и чланом 2 ЕКЉП.

51. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза произилази из процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП-а у погледу спровођења ефикасне истраге, у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним агентима. Он тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време.

52. СПГС додаје да је „у јуну 1999. године безбедносна ситуација на Косову била изузетно напета и био је присутан висок ниво насиља на територији целог Косова... КФОР се још увек налазио у процесу стицања моћи довољне за одржавање јавне безбедности, закона и реда, а догодио се већи број озбиљних криминалних инцидената усмерених на косовске Србе, укључујући отмице и убиства“. Цитирајући извештај Генералног секретара УН-а упућен Савету безбедности Уједињених нација од јула 1999. године, СПГС описује ситуацију на следећи начин:

„Општа ситуација на Косову је била напета, али се стабилизује. ОВК се брзо вратио у све делове Косова, посебно у југозападни део, а велики број косовских Срба напустио је своје домове и отишао у Србију. Док је први талас одлазака косовских Срба био подстакнут бригаама за безбедност, а не стварним претњама, други талас одлазака био је последица растућег броја

инцидената које су косовски Албанци починили против косовских Срба. Одласке су поготово подстакла убиства и отмице које су биле у центру пажње јавности, као и пљачке, подметнути пожари и присилна експропријација станова. Овај процес је сада успорен, али у градовима као што су Призрен и Пећ практично уопште нема косовских Срба, а градови Митровица и Ораховац су подељени дуж етничких линија.

Безбедносни проблем на Косову у великој мери је последица непостојања установа и органа задужених за ред и мир. Многи злочини и неправде не могу се ваљано кривично процесуирати. Криминалне банде, борећи се за контролу над оскудним ресурсима, већ искоришћавају ту празнину. Иако је КФОР тренутно одговоран за одржавање јавне безбедности и грађанског реда и мира, његова могућност да се тиме бави ограничена је чињеницом да се он и даље налази у процесу развоја својих снага. Непостојање легитимних полицијских снага, како међународних тако и домаћих, дубоко се осећа, стога се решавању тог проблема мора приступити као приоритету“.

53. СПГС наглашава да жалилац не наводи да је дошло до повреде материјалног дела члана 2, већ његовог процедуралног елемента. СПГС примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном аспекту члана 2, мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 70.
54. СПГС даље тврди да је професионална, добро обучена и добро опремљена полиција од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага и да таква полиција није постојала на Косову 1999. године. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно

да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због 20 различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе заједничку праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

55. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а морали да се прилагоде спровођењу истрага на иностраној територији и у иностраној земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, „поменута ограничења су спречила институцију каква је полиција УНМИК-а да спроведе све истраге на начин [...] који се јавља, или који се бар очекује, у државама са боље успостављеним институцијама и без прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба“.
56. Што се тиче предмета г. С. Ш, СПГС тврди да је, на основу доступних докумената прослеђених Комисији, очигледно да је полиција УНМИК-а заиста покренула и водила истрагу отмице и убиства оца жалиоца. Он наводи да су „трагови истраге били испраћени и да су пронађени и идентификовани посмртни остаци г. С. Ш.“.
57. Што се тиче истраге усмерене ка идентификацији починилаца и њиховог извођења пред лице правде, СПГС наводи да је, након извештаја ЦМТ-а, ЈНЛ пријавио г. С. Ш. као нестало лице (видети § 35 изнад). „У напору да прикупи додатне информације“ ЈНЛ је накнадно у меморандуму, датираном на 23. фебруар 2000. године, захтевао да регионални команданти, пограничне власти, шеф ЦЈКИ-ја и КФОР-а провере своје записе и изворе. Предметни спис садржи негативне одговоре различитих регионалних истражних јединица УНМИК-а. СПГС тврди да је ЦЈКИ напоменуо „поновно испитивање сведока“ и истакао немогућност да се пронађу нови трагови. Он истиче да је један сведок, комшија г. С. Ш, рекао да не зна где је г. С. Ш. и да ли је још увек жив и да истражитељ није успео да пронађе сестру нити друге сроднике преминулог на Косову. „Из ових разлога истражитељ означава предмет као затворен 5. августа 2002. године“. СПГС додаје: „Из извештаја се може видети да је, с обзиром на то да истраге нису довеле до идентификације било ког од осумњичених, предметни спис затворен уз напомену да ће се спис поново отворити уколико се сазнају било какве нове информације“.
58. Коначно, СПГС се позива на преглед ЈИРЗ-овог Извештаја о анализи случаја, датиран на 23. октобар 2007. године, који је указао на то да се „услед недостатка доказа и информација и одговарајућих списа предмет може затворити“.
59. СПГС закључује да је на основу истражних списа „очигледно да је УНМИК поступао у складу са својом обавезом да одмах покрене и спроведе полицијску истрагу у складу са процедуралним захтевима из члана 2 ЕКЈП, која је усмерена на довођење починилаца пред лице правде“ и додаје да су „све истраге спроведене и размотрене до периода

2007–2008. године, у смислу праћења релевантних истражних трагова где је то било могуће“.

60. СПГС је такође обавестио Комисију да ће можда доставити додатне коментаре о овом предмету, „јер постоји могућност да има додатних и убедљивих информација“, ван докумената достављених Комисији. Међутим, с тим у вези, до данашњег дана нису примљени додатни дописи, осим потврде о потпуности достављених истражних списа.

3. Процена Комисије

61. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер УНМИК није спровео ефикасну истрагу у вези са отмицом и убиством г. С. Ш.

а) Подношење релевантних списа

62. На захтев Комисије, СПГС је 26. јуна 2014. године доставио копије докумената везаних за ову истрагу које је УНМИК успео да добије (видети § 23 изнад). СПГС је такође наговестио да постоји могућност постојања додатних информација које нису садржане у прослеђеној документацији. Дана 20. новембра 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 7 изнад).
63. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).
64. Комисија такође напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак тих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2 (видети ХРАП, *Булатовић*, бр. 166/09, мишљење од 13. новембра 2014. године, § 62).
65. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.

66. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

67. Комисија напомиње да је КЉП навео да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окупног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ел-Авани против Либијске Арапске Џамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (Документ УН-а А/Res/47/133, 18. децембар 1992. године) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

68. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995. године, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, § 86, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010. године, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колети против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).

69. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 48 изнад у тексту, при § 136, ЕСЉП [ВВ], *Мокану и*

остали против Румуније, бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).

70. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
71. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавног надзора истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 48; при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312 и ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
72. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 68, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Оне се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009. године, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек озбиљно да покушају да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке да би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 69, при § 322).
73. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак

истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и за спречавање стварања слике о тајном учествовању у незаконитим радњама или њиховом толерисању (видети ЕСЈП, *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, бр. 46477/99, пресуда од 14. марта 2002. године, § 72, ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен у § 69 изнад, при § 323).

74. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 71 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 48, § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и, генерално, остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).
75. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 70 изнад, при §§ 311–314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен у § 70 изнад, при §§ 211–214 и случајеве наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011. године, § 167, ЕКЈП 2011; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 69, при § 324).
76. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП, *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, наведен изнад у § 72, § 191; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама и догађајима

који су се одиграли, карактеристичним околностима у вези с њима и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се пронађе жртва и сазна њена судбина“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, Нестала лица, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: Право на истину, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

77. Комисија је свесна чињенице да је до отмице и накнадног убиства г. С. Ш. дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову непосредно након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
78. СПГС, са своје стране не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије биће узете у обзир приликом процене да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
79. Комисија сматра да ова ситуација покреће два кључна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
80. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта

2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).

81. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 71 и ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011. године). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „тешке безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 75, при § 164; видети такође ЕСЈП, *Гулеч против Турске*, пресуда од 27. јула 1998. године, § 81, Извештаји 1998-IV; ЕСЈП, *Ерги против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЈП *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 70, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 70, при §§ 180 и 210; ЕСЈП, *Канлибаш против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005. године, §§ 39–51).
82. Суд је признао да „када до смрти коју треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних истражних мера или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при § 164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у условима нарушене безбедности, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот“ (видети, између много осталих примера, ЕСЈП, *Каја против Турске*, наведен изнад у § 68, при §§ 86–92; ЕСЈП, *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; ЕСЈП [ВВ] *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999. године, §§ 101–110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, §§ 156–166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад, при §§ 215–224; ЕСЈП, *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
83. Такође, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЈП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).

84. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о статусу истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *P. P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012. године, §§ 28–32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 16 изнад).
85. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988. године, § 53, Серија А бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања тога да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.
86. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 71, при § 70; ЕСЉП, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007. године, § 62).
87. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности, из члана 2, бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанака везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим

истрагама, као што су кашњења у погледу уписивања предмета и дуги периоди неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропуст да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатак усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатак редовних и значајних разматрања предмета; недостатак тужилачког надзора и пропуст да се члановима породице достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са случајем *Аслаканова и остали против Русије*, предмет ЕСЈП, цитиран изнад у § 74, при § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

88. Осврћући се на околности овог случаја, Комисија прво напомиње да није јасно када је УНМИК постао обавештен о отмици г. С. Ш. Број истражног предмета (1999-000175) указује на то да је полиција УНМИК-а уписала спис у вези са г. С. Ш. најкасније до краја 1999. године. У одсуству јасних података Комисија сматра да је најкасније до јануара 2000. године УНМИК поседовао информације о његовој отмици и да је започео истрагу у вези са тим (видети §§ 25–26 изнад).
89. Циљ ове истраге био је да се открије истина о догађајима који су довели до нестанка жалиочевог оца, да се утврди његова судбина и да се идентификују починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
90. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети § 71–72 изнад).
91. Комисија подсећа да је у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 48 изнад), она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истрага са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЈП, *Палић*

против Босне и Херцеговине, наведен изнад у § 71, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 18 изнад).

92. Како је г. С. Ш. нестао у околностима опасним по живот, што СПГС не оспорава (видети § 50 изнад), УНМИК-ова одговорност је била да истражи овај случај. Дакле, одговорност је била на полицији УНМИК-а да обезбеди, прво, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; друго, да се сав релевантан истражни материјал на одговарајући начин преда органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС, видети § 18 изнад); и, треће, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.
93. Пошто је узела у обзир тврдњу СПГС-а да би спис поднет Комисији могао бити непотпун, као и због недостатка даљег објашњења у вези с тим (видети § 60 изнад), Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да је спис достављен Комисији потпун. У случају да достављен спис није потпун, то би значило да је дошло до неке од следећих ситуација: да није спроведена ваљана истрага; да спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или да УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 65 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
94. У погледу првог дела процедуралне обавезе, то јест проналажења посмртних остатака г. С. Ш, Комисија потврђује да је посмртне остатке пронашао тим МКТЈ-а, 2000. године, и да су, након њихове идентификације путем испитивања ДНК, они предати његовој породици, јула 2003. године. Иако се ово, само по себи, мора сматрати успехом, Комисија подсећа да се процедурална обавеза сходно члану 2 није завршила са проналажењем, идентификацијом и накнадном предајом посмртних остатака г. С. Ш, нарочито због тога што су на њима били видљиви знаци насилне смрти. Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и довођења истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.
95. Како је већ поменуто у тексту, Комисија сматра да је истрага отворена најкасније до краја 1999. године, а прва истражна радња покренута је јануара 2000. године. Почела је уносом информација у вези са г. С. Ш, које је углавном прикупио МКЦК, у базу података ЈНЛ-а (видети § 26 изнад). Уследио је захтев, датиран на 23. фебруар 2000. године, упућен главним одредима полиције УНМИК-а на Косову, да провере своје базе података у погледу било каквих информација везаних за г. С. Ш. (видети § 27 изнад).
96. Комисија напомиње да спис садржи четири негативна одговора РИЈ-а полиције УНМИК-а, примљена у наредна три месеца. У току јула 2000. године, ЦЈКИ је такође одговорио и обавестио ЈНЛ да су они спровели прелиминарне провере и покушали да

контактирају гђу Б. П, али да нису успели јер је она напустила Косово (§ 36 изнад). ЦЈКИ је изјавио да „осим ако не постоје конкретни докази треће стране који нису [гласине], [ЦЈКИ] не спроводи истрагу“.

97. Комисија напомиње да је новембра 2000. године ЈНЛ проследио ЦЈКИ-ју додатне информације и захтевао од њега даљу истрагу. Дана 25. јануара 2001. године, ЦЈКИ је поднео извештај ЈНЛ-у у којем га је обавестио да је истражна радња окончана. Конкретно, ЦЈКИ је претходно контактирао и разговарао са Р. Р. и Р. Б. и неуспешно покушао да контактира гђу Б. П. Нажалост, нису прибављене информације које би могле да доведу до утврђивања судбине г. С. Ш. или идентитета починиоца/починилаца (видети §§ 37–38 изнад).
98. Међутим, спис не садржи ниједан одговарајући писани запис двеју изјава Р. Р. и једне изјаве коју је дао Р. Б, као ни детаље о локацији и времену разговора, или чак разрађенији сажетак питања и одговора. Такав запис је од велике важности јер у спису постоје назнаке да је сведок Р. Р. можда био изложен застрашивању од стране могућих починилаца (видети §§ 28 и 37 изнад).
99. Комисија напомиње да је враћање посмртних остатака био тренутак обновљеног контакта са члановима породице г. С. Ш, али да, ипак, није предузета ниједна додатна истражна радња да се од њих прикупе информације у циљу идентификовања починилаца злочина. Чињеница да је УНМИК могао да контактира чланове породице најпре ради прегледа одеће (видети § 39 изнад), а касније због предаје посмртних остатака (видети § 33 изнад), наводи Комисију да доведе у питање ваљаност тврдње ЦЈКИ-ја да није могао да пронађе сестру г. С. Ш, гђу Б. П, која је била сведок и која се преселила са Косова (видети § 36 изнад).
100. Комисија напомиње да истражни спис не садржи доказе о било каквој даљој суштинској истражној радњи коју је предузела полиција УНМИК-а. Није забележен ниједан покушај да се контактира и разговара са власником стана, г. Д. Г, другом сестром г. С. Ш, гђом Д. В, или његовом супругом, гђом М. Ш, иако су њихови подаци за контакт били доступни у спису. Такође, нико није посетио стан и није извршено претресање стамбене зграде у потрази за другим могућим сведоцима.
101. Како су се жалилац и гђа Б. П. преселили у ужу Србију, Комисија подсећа на општу потребу да се сагледа посебна рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба (видети § 84 изнад). Тако је, према мишљењу Комисије, УНМИК имао обавезу да контактира њих, а не да се они врате на Косово које су напустили из безбедносних разлога, како би покушао да сазна шта се десило са њиховим сродником или са истрагом (видети ХРАП, случај *Буљевић*, предмет бр. 146/09, мишљење од 13. децембра 2013, § 100).
102. Комисија поред тога напомиње да је на основу списка такође познато да је у току аутопсије пронађено неколико метака и њихових делова у телу г. С. Ш. (видети § 30 изнад). Међутим, из списка се не може видети да је полиција УНМИК-а покушала да их пронађе и пошаље на балистичку форензичку анализу. Међутим, из списка се може

видети да је ЦЈКИ извршио преквалификацију предмета из статуса „нестало лице“ у статус „убиство“, августа 2004. године (видети § 40 изнад), скоро годину дана након идентификације његових посмртних остатака. То показује да је ЦЈКИ био обавештен о идентификацији и утврђеном узроку смрти.

103. У том погледу, Комисија подсећа на своју процену по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“, наиме, да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“. Комисија такође понавља свој став, исказан у другим предметима у вези са адекватношћу истрага које се односе на отмице, нестанке, убиства и смрти под сумњивим околностима, да не сме доћи до одређивања приоритета у најранијим фазама, пре него што су предузете икакве основне истражне радње у погледу прикупљања додатних информација и пре него што су прикупљени сви докази који се могу прикупити (видети нпр. ХРАП, *Б. А.* бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013. године, § 82; ХРАП, *Јанковић*, бр. 249/09, мишљење од 16. октобра 2014. године, § 107).
104. Комисија у овом контексту напомиње да, уколико се информације не обрађују, не развијају или не поткрепљују другим доказима и не ставе у одговарајући облик, ма колико ваљане те информације биле у односу на злочин који је под истрагом, оне неће моћи да допринесу његовом решавању. Да би биле прихваћене на суду, информације морају да постану докази, а то је остварљиво једино путем истражних активности које се предузимају у складу са применљивим законима кривичног поступка. У овом случају, изгледа да полиција уопште није учинила никакве напоре у том правцу (видети нпр. случај *Тодоровски*, бр. предмета 81/09, мишљење ХРАП-а од 31. октобра 2013. године, § 116).
105. Комисија би такође желела да изрази своју забринутост у погледу онога што се може описати као пракса коју је показао ЦЈКИ (видети § 36 изнад) да не спроводи истраге у недостатку „конкретних доказа“. Са становишта Комисије, то пребацује терет прикупљања доказа о могућем почињеном злочину са надлежних органа на лица која су пријавила случај. Комисија понавља свој претходно изражен став да у почетној фази сваке истраге недостаје мање или више значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине представља главни циљ сваке истражне активности, што не може бити одговорност жалилаца. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Неприхватљиво је да, уместо да активно трагају за информацијама и траговима, надлежни органи једноставно чекају да им буду достављене додатне информације (видети, нпр. ХРАП, *П. С.*, предмет бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 107; ХРАП *Стевановић*, предмет бр. 289/09, мишљење од 14. децембра 2014, § 116).
106. Комисија напомиње чињеницу да је ЦЈКИ заиста покушао да контактира сестру г. С. Ш, јула 2000. године, али безуспешно, јер се она претходно преселила са Косова (видети § 36 изнад). Комисија напомиње да су полицији УНМИК-а и судским органима јасно били доступни други начини контактирања сведока на територији уже

Србије, осим телефоном, укључујући сарадњу са српским органима (видети ХРАП, *Витошевић*, бр. 116/09, мишљење од 27. фебруара 2015, § 61–64, 79 и 195; ХРАП, *Јовановић*, бр. 213/09, мишљење од 20. марта 2015, § 100). Иако су можда постојали логистички изазови када је ЦЈКИ покушао контакт телефоном, редовни контакти и сарадња између УНМИК-а и српских органа су касније дефинитивно били успостављени. Међутим, чини се да ЦЈКИ никада није покушао да је контактира поново (видети ХРАП, *Тодоровски*, 81/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 113).

107. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст спровођења неопходних истражних радњи. Следствено томе, нису адекватно решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети изнад § 74), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
108. Пошто лица одговорна за отмицу и убиство г. С. Ш. нису била идентификована, полиција УНМИК-а је имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила сроднике о напретку ове истраге. Како се види из списка, истражни спис је прегледан само једном, октобра 2007. године. Као што је већ поменуто изнад у тексту, овај преглед је очигледно био мањкав јер њиме нису идентификоване очигледне празнине и једноставно се наставило са грешкама претходног истражитеља, те органи УНМИК-а нису предузели ниједну додатну радњу по питању овог предмета. На пример, нико није контактирао ни разговарао са жалиоцем или другим члановима породице. Иако очигледно нису били очевици отмице, они су могли да пруже додатне информације истражитељима (видети § 100 изнад).
109. При процени истраге у односу на потребу да се предузму разумни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге како би се добили докази, Комисија узима у обзир чињеницу да прописно вођен истражни спис треба да садржи записе свих истражних активности и, нарочито, разговора вођених са жалиоцем, осумњиченима и свим потенцијалним сведоцима нестанка. У свим случајевима, такви разговори би требало да се обаве што је пре могуће и требало би да буду забележени и сачувани у предметном спису⁵.
110. У вези са захтевом да се води потпун истражни спис, Комисија изражава своју забринутост да неки делови списка очигледно недостају (видети §§ 28 и 41 изнад), што СПГС такође прихвата (видети § 58 изнад). Такође, спис не садржи извештај „Координационог центра СЦГ“ који је поменуо истражитељ (видети § 40 изнад).
111. Комисија је свесна чињенице да сви злочини не могу бити решени и да све истраге не могу довести до идентификације и успешног кривичног гоњења починилаца. Комисија је већ, по питању горенаведеног, упутила на став Европског суда у вези са

⁵ Приручник Уједињених нација о ефикасном спречавању и истрази ванправних, произвољних и преких егзекуција, усвојен 24. маја 1989. године од стране Економског и социјалног савета, Резолуција 1989/65.

природом процедуралне обавезе сходно члану 2, што „није обавеза добијања резултата већ употребе средстава“. Суд јасно наводи да не постоји кршење члана 2 ако надлежни органи предузму све разумне кораке које могу да предузму како би се обезбедило да докази везани за инцидент и закључак истраге буду засновани на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената (видети изнад, §§ 71–72), чак и онда када није окривљен ниједан починилац (видети нпр, ЕСЈП, случај Палић, наведен изнад у § 71, при § 65 или ЕСЈП [ВВ], *Ђулијани и Гађио против Италије*, бр. 23458/02, пресуда од 24. марта 2011, §§ 301 и 326). У том погледу, Комисија такође подсећа на став Европског суда да „надлежни органи морају увек озбиљно да покушају да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке да би затворили истрагу“ (ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, наведен изнад у § 72, при § 322). Међутим, у овом предмету, пре него што је предузета било каква значајна активност, чак и минимална, и прикупљена било која информација, истрага је сврстана у категорију „неактивних“ без предузимања било какве активности током низа наредних година.

112. Комисија примећује да се у спису не види никакво ангажовање јавног тужиоца по питању ове истраге током периода док је та истрага била под УНМИК-овом надлежношћу. У сваком случају, као што је Комисија већ споменула, правилан тужилачки преглед истражног списка могао је довести до додатних препорука како случај не би остао неактиван наредних година (видети ХРАП, *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013. године, § 160; ХРАП, *Буљевић*, наведен изнад у § 101, при § 120). Стога, према мишљењу Комисије, преглед истражних списка био је далеко од адекватног.
113. Очигледан изостанак било какве одговарајуће реакције УНМИК-ових органа, било одмах или у каснијим фазама, могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да спроведу истраге нестанака лица. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК суочио на почетку своје мисије, који су образложени изнад у тексту, нису оправдање за такву неактивност било на почетку или касније (упоредити са ХРАП, *Витошевић и остали*, 139/09 и остали, мишљење од 23. јануара 2014, §§ 121, 124, 131 и 132).
114. Наравно, према мишљењу Комисије, оваква неактивност није помогла УНМИК-у да „смири страсти и тензије... које су биле изражене међу свим етничким групама, а које су се појачавале извештајима о несталим или убијеним особама“, као што је поменуо СПГС (видети § 54 горе у тексту). Поред тога, Комисија страхује да таква неактивност указује на одређену невољност полиције УНМИК-а да спроведе истраге када је било назнака о етнички мотивисаном насиљу које је указивало на лица повезана са ОВК (видети ХРАП, *Николић и остали*, бр. 72/09 и остали, мишљење од 14. децембра 2014, § 203).

115. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир све околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце одговорне за отмицу и убиство г. С. Ш. и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 71 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЈП.
116. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
117. Из истражног списка се види да су чланови породице г. С. Ш. два пута били у контакту са органима УНМИК-а: у вези са идентификацијом неке одеће и личних предмета (видети § 39 изнад) и приликом предаје његових посмртних остатака (видети § 33 изнад). У спису не постоји запис ни о једном додатном контакту било са жалиоцем или другим члановима породице (видети ЕСЈП [ВВ], *Мустафа Тунч и Фецире Тунч против Турске*, бр. 24014/05, пресуда од 14. априла 2005, §§ 210–216).
118. Комисија дакле сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЈП.
119. У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија, са своје стране, сматра да случај г. С. Ш. као и други случајеви убистава, отмица и нестанака који су претходно размотрени, заправо указују на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила у вези са убиствима и нестанцима на Косову (видети § 87 изнад; упоредити са случајем КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 83, при § 11.4; видети такође ХРАП, *Булатовић*, наведен изнад у § 64, при §§ 85 и 101).
120. Стога, узевши у обзир све горе наведено, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и убиства г. С. Ш. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

121. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
122. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи отмицу и убиство г. С. Ш. и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно

кршење људских права жртве и њених сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

123. Комисија истиче забринутост СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
124. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту, одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
125. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012. године, § 109), мора тежити томе да, уз сва средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и убиство г. С. Ш. и да ће могући починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, између осталог и путем медија, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и убиство г. С. Ш. и јавно се извини жалиоцу и његовој породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац претрпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права (A/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- а. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. С. Ш. НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
- б. ЈАВНО ПРИЗНА, ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ И ПУТЕМ МЕДИЈА, ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. С. Ш. И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ;**

- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНОМ ПОВРЕДОМ ЧЛАНА 2 ЕКЉП;**
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦМТ – Центар за мир и толеранцију
ЦЖКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
БЈРМ – Бивша југословенска република Македонија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
ФХП – Фонд за хуманитарно право
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ГШ – Главни штаб
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова (на албанском: *Ushtria Çlirimtare e Kosovës, УЏК*)
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СИЈ – Специјална истражна јединица безбедности УНМИК-а
СТРК – Специјално тужилаштво ЕУЛЕКС-а
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина